

... vijf turbulente jaren ...

Nieuwe richting na vijf intensieve jaren

Alg. directeur Marieke van Schaik verlaat Rode Kruis

Door: Bert Koopman

04-09-2023

Cultuur Interview

Voormalig Unilever-directeur Harm Goossens (59) is de nieuwe algemeen directeur van het Nederlandse Rode Kruis. Hij volgt Marieke van Schaik (52) op. Zij was in 2022 de nummer 1 in de DDB 100. In een vraaggesprek met DDB kijkt de scheidend algemeen directeur terug op vijf bewogen jaren met onder meer een ontwrichtende pandemie. 'Het waren ook vijf mooie jaren.'

(Foto: Rode Kruis Nederland)

Eerst het geheugen opfrissen. Het Rode Kruis, in 1864 opgericht door de Zwitserse bankier Henri Dunant, is meer dan een humanitaire organisatie. Net zoals het Louvre meer is dan een museum, het Wembley meer dan een stadion. Dergelijke iconen hebben iets speciaals. Het zijn veerkrachtige organisaties die evolueerden tot instituties doordat ze er gedurende langere tijd in slaagden zich aan te passen en intussen publiekelijke legitimering behielden.

Organisaties die zich ontwikkelen tot instituties, zoals het Rode Kruis, worden in hoge mate gewaardeerd door hun medewerkers, stakeholders, door politieke leiders en het publiek. Onderliggende waarden zijn daarbij van fundamenteel belang. Bij het (Nederlandse) Rode Kruis zijn dat menslievendheid, onpartijdigheid, neutraliteit, onafhankelijkheid, vrijwilligheid, eenheid en algemeenheid.

Vraag: U was eind vorig jaar nog de nummer 1 in de DDB 100, de lijst met invloedrijke spelers in de filantropie. Begin van dit jaar besloot u, na vijf jaar, af te zien van verlenging van het algemeen directeurschap van het Rode Kruis Nederland. Waarom?

Antwoord: 'Mijn besluit kwam niet uit de lucht vallen. Het waren vijf zeer intensieve jaren. Het waren ook vijf mooie jaren. We zijn als hulporganisatie echt een grotere rol gaan spelen in Nederland. Denk aan de coronacrisis, de overstromingen in Limburg, onze voedselhulp en de rol die het Rode Kruis speelt in de opvang van mensen op de vlucht en in de asielopvang. Nu is het tijd om het stokje over te dragen, tot rust te komen en op reis te gaan met mijn familie. Daarna is het tijd om nieuwe plannen te maken.'

V: Hoe is het om een institutie als het Nederlandse Rode Kruis achter u te laten en wat zult u het meeste missen?

A: 'Het Nederlandse Rode Kruis is een krachtige landelijke organisatie met talloze maatschappelijk betrokken beroepskrachten en vrijwilligers. Het is een afspiegeling van de Nederlandse samenleving. Onze mensen kozen ervoor om te helpen in crisissituaties terwijl ze bij de overheid of in het bedrijfsleven meer zouden kunnen verdienen. Ik zal de collega's missen. En ook het als directeur midden in de samenleving staan en echt iets kunnen betekenen voor mensen.'

V: Het Rode Kruis is een internationale beweging die met talloze vrijwilligers het verschil poogt te maken in de wereld. Wat was uw intrinsieke motivatie om leiding te geven aan de Nederlandse tak van deze humanitaire organisatie?

A: Als kind, ik groeide op in Katwijk, las ik het tijdschrift *Samsam*, tevens een lesmethode voor mondiaal burgerschap. Er kwamen kinderen uit de hele wereld aan het woord. Ik heb altijd geïnteresseerd geweest in wat er in de wereld gebeurt. Na de middelbare school in Oegstgeest studeerde ik politicologie in Amsterdam. Ik wil graag een bijdrage leveren aan de samenleving en vind diversiteit heel verrijkend.'

V: Er is veel gepasseerd. De ‘roaring twenties’ van de 21ste eeuw duren voort. *Never a dull moment?*

A: ‘De laatste jaren stonden wereldwijd in het teken van ramp op ramp, van conflict op conflict. Met in Nederland – afgezien van de coronapandemie en de gevolgen daarvan – toenemende armoede, de asielcrisis, de opvang van Oekraïense vluchtelingen. Ik ben gewend om hard te werken en 24/7 aan te staan. Je vraagt je op een gegeven moment af of je nog de energie hebt voor een volgende ramp.’

V: U was eindverantwoordelijk voor vele zaken. Een zorgvuldig besluitvormingsproces is daarbij wellicht nog belangrijker dan de besluitvorming zelf. Wat zijn onmisbare eigenschappen voor een goede bestuurder?

A: ‘Een goede bestuurder dient de organisatie relevant en wendbaar te houden. Je bent de vertegenwoordiger van een humanitaire organisatie. Dat werkt alleen als je inhoudelijk goed op de hoogte bent van wat er speelt. Zo kun je de organisatie verder brengen. Intussen wil je je mensen zou goed mogelijk ondersteunen bij hun werkzaamheden. Uiteindelijk gaat het om een goede inbedding van het Nederlandse Rode Kruis in de samenleving.’

‘Als algemeen directeur was ik verantwoordelijk voor alle werkzaamheden en resultaten van het Nederlandse Rode Kruis. En daarnaast voor een goede besteding van ontvangen gelden. Met vierhonderd medewerkers, 11.000 vrijwilligers en 106.000 Ready2Helpers – een burgerhulpverleningsnetwerk – zijn we een grote organisatie. Daarnaast voelde ik mij verantwoordelijk voor het welzijn van onze mensen en het managen van risico’s.’

V: De boardroom is voor buitenstaanders een *blackbox*. Daar worden in beslotenheid dilemma’s besproken, belangrijke beslissingen genomen. Hoe ziet u dat?

A: ‘Voordat je een donatie doet aan een goed doel, wil je zeker weten dat jouw geld goed wordt besteed. Bij het Nederlandse Rode Kruis doen we er alles aan om te zorgen dat donaties terecht komen bij mensen in nood. Daarnaast moeten we uiteraard ook onze medewerkers betalen. We vinden het belangrijk om daar transparant over te zijn. Net als over mijn eigen salaris overigens. Dat bleef altijd ruim onder de maximum norm van circa € 170.000.’

V: Niet alles kan altijd goed gaan. Wat zijn belangrijke lessen?

A: ‘We werken met talloze medewerkers en vrijwilligers op vele niveaus: internationaal, nationaal, regionaal, op specifieke locaties. De realiteit in Brussel kan anders zijn dan die in De Haag, de realiteit in Den Haag kan weer anders zijn dan die in Twente. Afstemming tussen al deze schijven vraagt om overzicht, een efficiënte coördinatie en effectieve communicatielijnen. Dit is een permanent aandachtspunt.’

‘Iets anders is dat hulpverlening niet eenduidig is. Je hebt verschillende soorten hulpvragers. In de vluchtelingenopvang zijn diverse partijen actief, onder meer de overheid en partnerorganisaties van het Rode Kruis. Hier is goede afstemming gewenst. Bovendien is er meer dan noodhulp geven. Soms is het zinvoller om iemand die hulp nodig heeft langduriger te begeleiden op weg naar zelfredzaamheid. Dat is

bouwen aan een duurzame oplossing.’

V: Het Rode Kruis komt vooral in beeld als er noodhulp gegeven moet worden. Achter de schermen is echter ook van alles gaande. Welke zaken zijn minder in beeld bij het grote publiek?

A: ‘Het Rode Kruis hecht zeer aan zijn neutraliteit. Dat is een groot goed. Het vereist stille diplomatie bedrijven en de dialoog waar mogelijk gaande houden. Het Rode Kruis is de hoeder van het internationaal humanitair recht. Het rapporteert over schendingen daarvan, poogt deze waar mogelijk te voorkomen en is actief bij het opsporen en ondersteunen van oorlogsslachtoffers.’

V: Wat ziet u als een van uw grootste wapenfeiten bij het Nederlandse Rode Kruis?

A: ‘Ik ben er trots op dat het Rode Kruis ook in Nederland steeds relevanter is geworden. Denk aan het snelle opschalen en mensen bijstaan bij de uitbraak van COVID-19. Maar ook aan de opvang van vluchtelingen. Het feit dat we er steeds stonden en dat we in actie kwamen geeft mij veel voldoening. Het straalde in brede kring vertrouwen uit.’

‘Ik weet het nog als de dag van gisteren. In de jaren van de coronacrisis zetten we de grootste hulpverleningsactie op touw in meer dan 65 jaar. Door te testen en te vaccineren in de vele zorginstellingen in Nederland. En niet te vergeten begeleid vervoer te verzorgen en psychosociale hulp te verlenen. Het is een hulpverleningsacties die niet onopgemerkt is gebleven. Ik zal deze jaren niet snel vergeten.’

V: Welk advies zou u uw opvolger, de bedrijfskundige Harm Goossens, willen meegeven?

A: ‘Ik kan daar kort over zijn. Geniet ervan om leiding te mogen geven aan deze prachtige organisatie. En zorg ervoor dat het Nederlandse Rode Kruis relevant blijft. Ook bij “onzichtbare” rampen die het nieuws niet halen, denk aan maar liefst 300 natuurrampen in 2022.’

Profiel van het Nederlandse Rode Kruis

Missie:

Menselijk lijden voorkomen en verzachten, waar dan ook. Levens en gezondheid beschermen en respect waarborgen voor ieder mens. Het Rode Kruis let in het bijzonder op mensen die het meest kwetsbaar zijn: zij die zonder hulp van het Rode Kruis niet overleven of in slechte gezondheid raken.

Visie:

Met vrijwilligers en Rode Kruisverenigingen in 192 landen bereidt het Rode Kruis mensen voor op crisissituaties. Ook zorgt de humanitaire organisaties ervoor dat mensen in staat zijn om zichzelf en anderen te helpen. Zo staat niemand er alleen voor in tijden van nood.

De zeven doelgroepen van het Rode Kruis:

- Vluchtelingen

- Slachtoffers van natuurrampen
- Slachtoffers van geweld
- Slachtoffers van oorlog
- Dak- en thuislozen
- Algemeen publiek
- Overig

Het Rode Kruis in Nederland: altijd in de buurt

- met 11.000 vrijwilligers
- met 106.000 burgerhulpverleners
- met 197 afdelingen in Nederland

Inkomsten in 2022 (afgerond): € 170 mln

- waarvan € 66 mln subsidies van overheden
- waarvan € 53 mln baten van particulieren
- waarvan € 36 mln baten van non-profits

Bron: Jaaroverzicht 2022